

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ СВАГДА О ДАНУ СВАКЕ ПРЕДСТАВЕ НА ПО ТАБАКА. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 и. месечно. — ПРЕТИЛАТА СЕ ШАЉЕ КОРНЕЛУ ЈОВАНОВИЋУ, КОЈИ СЕ ИЗ ЉУБАВИ ПРЕМА ПОЗОРИШТУ ПРИМНО ДА РАВАНИЉЕ ОВАЈ ЛИСТ.

К Р А Љ Л И Р.

(Наставак.)

Лир.

До тог става доведоме ли те ћерке,
Да им даде све, што год имаде,
А за себе ништ' задржао ниси?

Будала.

Јест, задржао, ове рите на се,
Иначе би с' црвенит' морало!

Кент.

Господару, он и нема ћерке!

Лир.

Незналицо, ћути не говори,
Када не знаш о чем ћеш да збориш!
У природи шта убија више
Разум, живот, срце човечије,
Но што с' кадре учинити ово,
Неблагодарне, проклетнице ћерке?
Ил' је ваљада обичај постао,
Да презрени, одбачени отац,
Самом себи живо срце чупа?
Ох, да праведне казне!
Кад је ово срце родит' могло,
Саможиве орлушине ћерке,
Совуљаге, што за мрцем хучу!

Едгар.

Совуљаге, у поноћи глухој,
Над грабежом својим, у сред шуме,
Хучу: Халух, халух, дух, дух, халух!

Будала.

Како ми се чини, ова ће нас ноћ све изједначити, и примораће нас да сви постанемо или будале или бесомучни.

Едгар.

Чувај се злих духова! Покоравај се својим родитељима! Одржи свакад задану реч! Не проклињи никога! Чувај се, да те зли духови не наведу, па да те превари жена твога ближњега — и немој се поносити таквом одважношћу, јер је така

храброст лажна, гола машта! Ради све тако, ова што ти казах, па онда не бој се злих духова, нити ћеш бити бесомучан! Ху! Сиромаху упатник зима је!

Лир.

Шта си ти некада био?

Едгар.

Шта сам некада био? Ох, за што ме потсећаш, за што ме будиш из мртвила? Ох, како кроз глогово трње непрестано шушти хладан ветар и цичи као змија у процепу: цс, цс, цссс! Тако тако, само тако продужи! Аха! Дед' сад опет тако: Са, са, са, са! Хајд' одлази у вихар! (Олуја све јаче и јаче дува.)

Будала.

Боље би било за те, чико, да ти ту хаљину опет закончаш, јер ове ноћи за цело не можемо пливати, и ако нас кипа куна! Ено, где како се кроз густо дрвеће нешто мице, налик на пламен! Мора бити да се то срећа смиловала, па нам шиље мало ватре да се угрејемо! Ох, како ја волим ватру, чико, а особито кад ми је овако зима.

Едгар.

То је зао дух; он се сваке ноћи по овоме густоме лугу шеће, а почиње од глухе поноћи на до зоре, док не запевају први петли!

Кент.

Господару, вама није добро!

ПОЈАВА ТРЕЋА.

Долази Глостер с буктињом и пређашњи.

Лир.

Ха! Ко је то?

Кент.

Ко си ти? Шта си? Кога ти тражиш овде?

Глостер.

А ко сте ви? Кажите ми ваша имена?

Едгар.

Ја сам сиромаш патник, који прождире живе жабе, гута прве, тамани гусенице и бубе, а слади се малим, зеленим гуштерима! Ја сам сиромаш патник, који се мрзне од зиме и пребија се којекуда по гудурама, заједно са пацовима и творовима! Ху, како ми је зима, а некада сам имао три огртача, шест кошуља, чизме до колена, сабљу о бедрима и беснога коња, кога сам јахао; али ево већ од неколико година како сиромаш патник живи само од гуштерова, од мишева, од жаба и змија! Чувајте се од мога гониоца, то је зао дух! Пст! Мируј, ђаволе, буди миран!

Глостер (Лиру.)

Господару, ви сте!

Зар бољега не нађосте друштва?

Едгар.

То је ђаво мрака и помрчине, начеоник таме и густине! Ху, ху, ху! Сиромаш патник смрзао се!

Глостер.

Господару, хајд'мо дому моме,
Јер заповест зверских господара,
Нит' ме веже, нит' ћу да је слушам,
Ма колико да ми забранише
Живом главом да се не усудим
Отворит' вам врата и примит' вас
У мом дому да се настаните!
Опет за то ево се усудих
Потражит' вас и молит' вас лепо,
Са мношћу да пођете моме;
Постеља вас тамо топла чека!
Све је спремно, само са мношћу пођите!

Лири.

Чекај мало, још реч коју хоћу
Са мудрацем овим да прозорим:
Је л', реци ми, како сева муња,
А како ли громови загреме?

Кент.

Господару, примите понуду,
Па хајд'мо дому грофовоме!

Лири.

Чекај, прво са Тебејцем овим
Хоћу мало да се разговарам!

Кент (полако Глостеру.)

Зовите га још једном да пође;
Већ га памет оставља и разум!

Глостер.

Није чудо,
Кад рођене убише га ћерке!
Господару, покорно вас молим,
Хајд'те са мном, хајд'мо дому моме?
(Олуја и грмљавина непрестано траје.)

Лири.

Извините, господине, и учени мудрац пратиће нас, и он мора с нама!

Едгар.

Сиромаш патник грчи се од зиме,
Ху, како му је зима!

Глостер.

У колебу тамо своју иди,
Умотај се у сламу и сено,
Там' остани па се угреј добро!

Лири.

То не, то не! Сви ћемо одавде заједно стобом, јер ипаче ни ја не идем! (Наставиће се.)

ЖИЛ ЖАНЕН И РАШЕЛ.

Жил Жанен, најбољи и најпопуларнији критичар француски, умрло је 18. јуна 1874 као старац од 70 година. Он је готово четрдесет година писао критичне подлистке особито о позоришту по различитим новинама француским. Звали су га „кнезом фељтона и критике.“ Ни један француски критичар није уживао толико славе и уважења, колико Жил Жанен, јер се сва штампа клањала његовом неизмерном знању и свежем, бистром духу и оштроумљу. Њега зову и „оцем фељтона.“ Но ако он по хронолошком рачуну и није први фељтониста — јер је то био абат Geoffroy — ипак је он фељтон препородио, развио и уса-

вршио. Његови фељтони дишу веселом, природном свежином и живахним пријатним хумором. Класике је знао на изуост, а својим огромним знањем импоновао је свима. Особито је радо читао старе писце: Марцијала, Тибула, Проперца, Апулеја. Готово у сваком фељтону био је по који цитат из тих писаца. Читањем старих класика освежавао је и подмлађивао је свој дух; а сам је у једном фељтону рекао: „Да дух остане вазда млад, треба га хранити старим класицима.“

Какво је уважење уживао Жил Жанен у Паризу и од каквог су замашаја његови критички фељтони били, видиће се најбоље из овога, што ћемо навести.

Беше то августа месеца 1838. баш кад су нај-
веће врућине. Жанен није знао шта ће да пише
за подлистак, те оде 18. августа у „Théâtre fran-
çais“, где је нека почетница играла пред праз-
ним клупама „Камилу“ у „Хорацијима.“ Та мла-
да девојка излазила је пред публику већ шест
пута и никоме није пала у очи. 18. августа било
је позориште опет са свим празно. 20. августа
изиђе у „Journal des Débats“ критика Жаненова,
а тога вечера беше позориште дупком пуно и по-
четница постаде славном глумицом. Та почетница
звала се Рашела (Рахила).

Тај подлистак, што је Рашелу изнео на глас
као велику трагедку, саопштавамо овде од речи
до речи у преводу:

„Слушајте с пажњом моје речи и спремите се

(Свршиће се.)

И Д И С Т И Њ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Ванредна представа.) Девеог маја била је у на-
родном позоришту „ванредна представа“ и том приликом
приказана је први пут шаљива игра нашег незаборавног
покојног К. Трифковића: „Пола вина, пола воде,“ а пре тога
је певало певачко друштво и чланови народног позоришта више
песама. Међу тим песмама имали смо такође један новитет
српски. Први пут је певана песма Ј. Јовановића — Змаја:
„У бој“ — по композицији г. Дуранског, удешена за збор пе-
вачки и свирачки од г. Лафореста.

Из свега се види, да је програм тог вечера у позоришту
врло занимљив био, а унапред кажемо, да је публика са свим
задовољна оставила дворању. Но кад би нас когод као кри-
тичара запитало, шта нам се и ко нам се то вече најбоље
допао, томе бисмо могли без дугог околишења и премислања
одговорити: публика, јер су се новосађани овог вечера
у врло великом броју искупили, и тим показали, да воде ра-
чуна о нашем позоришту и да радо хоће да признају и до-
стојно оцене своје знатне људе у књижевности. Што се тиче
комада „Пола вина пола воде“ треба нам само споменути да су
улоге од четири особе тога комада биле у рукама наших нај-
врснијих чланова (Д. Ружићке, Ј. Сајевниће, Д. Ружића и
А. Сајевнића) па се тако већ у напред може рећи, да је и пред-
става добро испала и публику са свим задовољила. А наш оми-
љени Трифковић је замислио и комад сам врло добро извео.
Богата удовица Петровићка (Ј. Сајевнићка) не ће да се уда-
је, али добије вест, да ће наследити 30 хиљада фр. ако се
уда за Л. Поповића, адвоката (А. Сајевнић). Ако не ће, не
добија ништа, а Поповић добије 15 хиљада; не усхте ли Попо-
вић њу, то она добија 15 хиљада, а он ништа. Госпођа и
собарица (Д. Ружићка) се спрема да преваре младожењу.
Собарица се претвори у госпођу и наружи саму себе. Но и

да чујете што необично. У овом тренутку, кад
вам ово говорим, слави француско позориште, и
опет вам кажем, слави француско позориште ван-
редну неочекивану победу, необичан триумф, ко-
јим треба да се народ наш поноси и дичи, јер
се враћа поштеним осећајима, поносном језику,
чистој светој љубави, а отима се од насиља и
варваризма.

„Да, сад имамо чудновато девојче, какво овај
садашњи нараштај још није видео на позорници,
то дете — запамтите јој име — то дете зове се
госпођица Рашела. Пре године дана играла је
први пут у позоришту „Gymnase“, и само сам ја
тада још тврдио, да је у том девојчету сакривен
озбиљан, природан, ванредан дар, и да јој пред-
стоји велика будућност.

Поповић не ће да се жени па и он хоће удовицу да пре-
вари. Преруши свог слугу (Д. Ружића) и себе, и научи шта
ће све чинити, па да удовица не пристане на удају. И тако
се састану слуга и собарица, слуга као адвокат Поповић, а со-
барица као удовица Петровићка. Она шарче бурмут, пије, карта
се радо, туче мужа; а он пуши, пије, карта се и туче жену.
Тај приказ где наводе своје врлине најкљивљи је и у њему је
заплет. Али удовици као собарици допадне се адвокат у слу-
зи, „само“, вели, „да није слуга.“ И њему се допада соба-
рица. И сад треба само дело на видело на да се заплет
размрси, а то буде у том, што се обоје разљуте и у једу за-
бораве какве су улоге примили на себе на звоне да млађи
дођу. Удовица ниште воде а он вина. Ту се све дозна, они
се помире и узму, а место да пију саму воду и чисто вино,
пију обоје пола вина пола воде.

И ако мисао није врло поетична, ипак је тако изведена,
да ће се комад овај уз добру представу одржати у репер-
тоару дуго.

Први део ове ванредне представе т. ј. певање, није тако
могао задовољити публику као други. Од песама се допао
нарочито „Дует“ из „Дон Хуана“ који су гђца Љ. Зорићева
и г. Сајевнић добро отпевали. Композицији г. Дуранског не
проричемо велику будућност, и ако се она од свију песама
овог вечера најбоље допала, те се на бурно захтевање два
пут морала отпевати.

Још морамо забележити, да је наша публика овог вечера
врло лено уважила и признала доброту и заузимање г. Ла-
фореста око целог првог дела ове представе, наиме око пе-
вања, а ми не можемо ову прилику пропустити, а да му
јавно не кажемо: хвала!

7.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

29. ПРЕДСТАВА.

ВАН ПРЕТПЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 30. МАЈА 1876.

ПРВИ ПУТ:

У С Н У И Ж А Ј А В И.

(ПРКАО МАГАРАЦ.)

ДРАМА У 4 ЧИНА, С ПРОЛОГОМ И ЕПИЛОГОМ, ОД Т. БАРИЈЕРА И А. ЖЕМА, С ФРАНЦУСКОГ ПРЕВЕО Б. РАЈИЋ.

ОСОБЕ У ПРОЛОГУ:

Пијер Бернард	Зорић.	Роберт	Ружић.
Марта, жена му	Ј. Поповићева.	Пишрик	Сајевић.
Ханријета, кћи им	Ј. Сајевићка.	Странац	Марковић.
Матирен, сељак	Лукић.	Збива се у кући Пијера Бернарда.	

ОСОБЕ У ДРАМИ:

Пијер Бернард	Зорић.
Марта, жена му	Ј. Поповићева.
Ханријета, кћи му	Ј. Сајевићка.
Матирен, сељак	Лукић.
Роберт	Ружић.
Пишрик	Сајевић.
Војвоткиња Ројанска	Д. Ружићка.
Марија, нећака јој	Л. Хаџићева.
Силвијо, маријин вереник	Јуришић.
Рејмон	Добриновић.
Барон Сатанијел	Бошковић.
Шавињи	Божовић.
Белзевит, новачки наредник	* * *
Проценитељ Ђаволино	Бунић.
Сељак	* * *

Крчмар, писар, војници, сељаци, гости и слуге.

ОСОБЕ У ЕПИЛОГУ:

Пијер Бернард	Зорић.	Пишрик	Сајевић.
Марта, жена му	Ј. Поповићева.	Странац	Марковић.
Ханријета, кћи му	Ј. Сајевићка.	Сељак	Божовић.
Матирен, сељак	Лукић.	Наредник	Бунић.
Роберт	Ружић.	Збива се око 1715 године у Француској.	

ПОЧЕТАК У 7 И ПО А СВРШЕТАК У 10 И ПО САХАТА.